

Bemærkninger til lovforslaget.

Den nuværende skoleordning er fastsat i almen-skoleloven — lov nr. 62 af 24. april 1903 — og folke-skoleloven — lov nr. 160 af 18. maj 1937.

Ved almenskoleloven indførtes den gældende ordning for eksamensmellemkolen, realklassen og gymnasiet, hvorefter eksamensmellemkolen er 4-årig, realklassen 1-årig og gymnasiet 3-årigt. Almenskoleloven gælder i første række for statens gymnasieskoler, men åbnede også mulighed for oprettelse af kommunale (og private) eksamensmellemkoler. Ved folkeskoleloven af 1937 blev de kommunale eksamensmellemkoler en del af folkeskolen, og samtidig blev det fastsat, at hvis der ved en kommunes skolevæsen findes en eksamensmellemskole, skal der ved kommunens skolevæsen også være en eksamensfri mellemkole. Også den eksamensfri mellemkole er 4-årig, men kommunerne har kun pligt til at oprette 4. klasse i den eksamensfri mellemkole, når der melder sig mindst 10 elever til optagelse i klassen.

Det er på denne baggrund, at det i folkeskolelovens § 1 siges, at folkeskolen er den kommunale skole for børn i den undervisningspligtige alder samt de mellemkoleklasser, der slutter sig hertil.

Med hensyn til den nærmere opbygning af folkeskolen fastsætter folkeskoleloven forskellige regler for købstæderne og for landkommunerne.

I *købstæder* kan folkeskolen bestå af en 4-årig grundskole og en 3-årig hovedskole. Denne form har dog nu den sjældne undtagelses karakter. Den anden mulighed, loven nævner, er 4-årige grundskoler og 4-årige mellemkoler, således at der enten er eksamensfri mellemkole alene eller både eksamensmellemkole og eksamensfri mellemkole. I København er grundskolen 5-årig, og lovens § 42 tillader denne form benyttet i kommuner, der har købstadordnet mellemkole. Efterhånden er adskillige — navnlig større — kommuner gået over til denne ordning.

På *landet* kan folkeskolen ordnes som en købstadskole, men dette forudsætter et ret stort børnetal. Iøvrigt er lovens ordning den, at skolen på landet består af et efter børnetallet afpasset antal klasser, og er der børn nok til mindst 4 klasser inden for de 7 årgange, som undervisningspligten omfatter, deles landsbyskolen i en 3-årig forskole og en 4-årig hovedskole. Til den landsbyordnede skole kan der

ikke knyttes eksamensklasser, men ved folkeskoleloven af 1937 blev der tilvejebragt hjemmel for at knytte kursus, der forbereder til almindelig forberedelseseksamen („præliminæreksamen“), til landsbyskolen. Samtidig blev der som en svag parallel til øverste klasse i købstadskolens nye eksamensfri mellemkoleafdeling givet mulighed for oprettelse af en fortsættelsesklasse ved landsbyordnede skoler.

Oprettelsen af eksamensmellemkolen i 1903 var en af konsekvenserne af den politiske, økonomiske og tekniske udvikling i sidste halvdel af det 19. århundrede. Den nye skoleafdeling imødekom stærke berettigede krav om lige adgang til en udvidet almen undervisning og mulighed for fri opstigning fra folkeskolen gennem mellemkole og gymnasium til afsluttende embedseksamen. Eksamensmellemkolen blev da også rent isoleret betragtet en succes, men jo større søgning den fik, des mere viste der sig også uheldige sider. Den store tilgang til eksamensmellemkolen bevirkede nemlig, at der opstod et væsentligt frafald blandt eksamensskolens elever ved den undervisningspligtige alders ophør, dels fordi en del af eleverne ikke kunne følge med, dels fordi nogle af hjemmene af økonomiske grunde måtte opgive at lade børnene blive i skolen ud over den undervisningspligtige alder. Samtidig blev de ældste klasser i folkeskolens eksamensfri afdeling deklareret af eksamensafdelingen, og flinke børn fra den eksamensfri afdeling blev stadig vanskeligere stillet, når de efter skolens afslutning skulle søge plads i erhvervene i konkurrence med børn fra eksamensmellemkolen.

Som et modtræk imod denne udvikling iværksatte flere kommuner forsøg med at tilbyde ungdommen i alderen fra 14 til 15 år undervisning i en 8. klasse, og undervisningsministeriet henstillede i et cirkulære af maj 1933 til samtlige kommunalbestyrelser at tage dette spørgsmål op til overvejelse, idet man pegede på, at det ville være af stor betydning, om der ad denne vej kunne ske en ændring og udbygning af de ældste folkeskoleklasser. Det var denne tanke, der blev ført videre, da den eksamensfri mellemkole blev oprettet ved folkeskoleloven af 1937 samtidig med, at eksamensmellemkolen blev en del af folkeskolen. Herom siges det i bemærkningerne til lovforslaget, jfr. R.T. 1936—37, tillæg A.